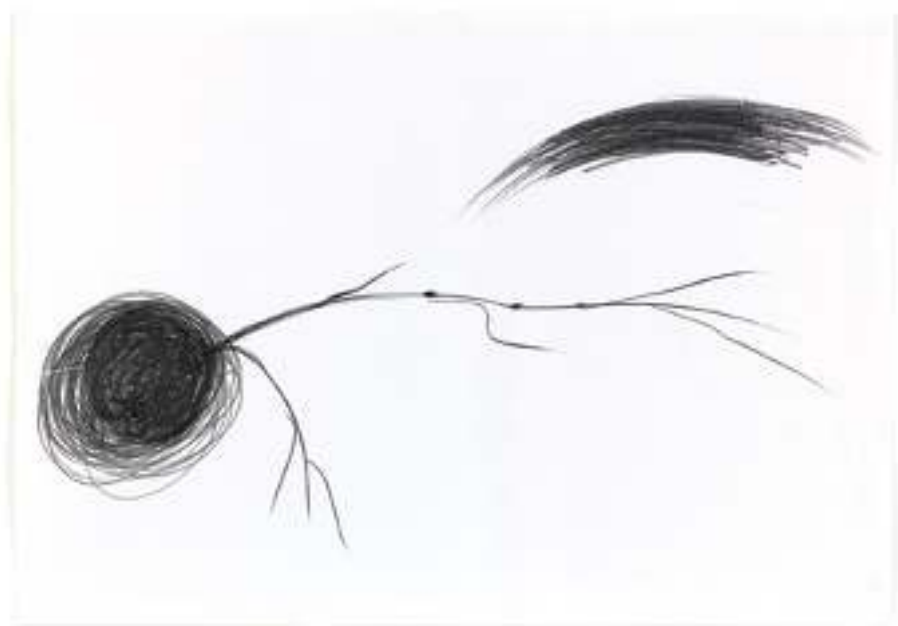

אַרזתי לבד

אַריה ברקוביץ

הגלריה העירונית לאמנות
מרכז התרבות ע"ש מ. סמילנסקי, רחובות

Rehovot Municipal Gallery
Smilenski Culture Center

אוצרת ומנהלת הגלריה: אורה קראוס
Curator and gallery manager: Ora Kraus

תרגום: יהודית אפלטון
צילום העבודות: אבי אמסלם
עיצוב והפקה: דנה ודן

Translation: Judith Appleton
Photography: Avi Amsalem
Design and production: Dana and Dan

© כל הזכויות שמורות, נדפס בע.ר. הדפסות, יוני 2017
All rights reserved © printed in A.R. print, June 2017

בתמיכת משרד התרבות והספורט, מנהל התרבות, המחלקה לאמנות פלסטית
עיריית רחובות, החברה העירונית רחובות לתרבות, ספורט ונופש

Rehovot Municipality, Department of culture and art, with the support of
the department of plastic arts, the culture administration, the ministry of culture and Sports
Rehovot's Municipality Company for culture and sports

ארזתי לבד / אריה ברקוביץ

מיצב, רישום ופיסול בעץ

'אנחנו מתבוננים בהשתאות בחץ הזמן הנושא את החיים במעופם. בילדותנו, בהווה המשתאה הזה, אין לנו אלא רגע המעוף, אבל בהמשך אנחנו נעשים ערים להתמשכותו ומביטים בו יותר ויותר מתוך ההתנסות והזיכרון. בכל רגע של הכרה, תודעת הזמן היא היסוד לתפיסת המציאות שלנו...'¹

אריה ברקוביץ אורז. הוא מחבר, מדביק, משלב, מעמיס, מעביר, מעתיק ומניע את עגלת חייו. התערוכה ארזתי לבד, עוסקת בנושא ההגירה, במעבר מתרבות אירופאית למציאות ישראלית, למערבולת של כור ההיתוך. תוך כדי העיסוק בהגירה גולש ברקוביץ אל הזיכרון, אל חוויות הילדות הנארזות יחדיו להווה חברתי פוליטי ומקומי. עבודותיו מורכבות מחלקי עץ שנאספו בנגריות ומשאריות חלקי עץ שנזרקו. הוא משלב את חלקי העץ זה אל זה, ומוסיף בין לבין חומרים רכים כמו בדים, ספוגים וכל פסולת שנקרית בדרכו לשם בניית האובייקט והפיכתו לחפץ מחודש ורענן. ההצבה של האובייקט והפיכתו למוצג פיסולי בעל ערך אמנותי משנה היררכיות ודפוסי חשיבה מקובלים. האריזה העצמית של ברקוביץ כיוונה את מבטו פנימה, אל הזיכרון האישי שהיה ארוז בתבניות בתת המודע שלו. הנבירה באריזה אפשרה לו התבוננות מחודשת, והציבה שאלות על אמת או בדיה, על תקוות ופריצה.

ברקוביץ מושפע מאמני הדאדא ומ-'ארטה פוברה', (Arte Povera), קבוצת אמנים איטלקיים שהשתמשו בחומרים דלים וזולים יומיומיים, שבאמצעותם הם ניסו לטשטש את הגבול בין החיים לאמנות. מבין אמני הארץ, הוא הושפע מרפי לביא שהיה מורהו, מיכאל גיטלין, מיהודית לוין ואחרים. עיסוקו של ברקוביץ ברדי-מייד אינו חדש באינוונטר האמנותי שלו, אלא שהפעם הוא עוסק באריזה, ומתייחס לאריזה של חיים. התערוכה מתווה מעין אוטוביוגרפיה ברישום, בפיסול בעץ, ובהכנת סביבה (מיצב).

בתחילת המאה ה־20 המושג רדי-מייד לא התייחס לנושא הזיכרון ואמנים שעסקו ברדי-מייד התכוונו רק להתיק את נושא העבודה מהמוכר אל הצופה והחברה, ללא כל כוונה לעורר זיכרון או לדבר עליו. תפקידו של הרדי-מייד באמנות התפתח עם השנים והופיע לראשונה אצל מרסל דושן כאובייקט לגיטימי ליצירת אמנות. הוא היה הראשון שהסיט את הפעולה האמנותית אל הבחירה בחפץ והשימוש בו בהקשר אמנותי. מאוחר יותר אמנים הרחיבו את השימוש באובייקט והוא ייצג את רוח התקופה המודרנית – תיעוש, מכניזם, ייצור המוני ובנייה של עולם חדש לאחר מלחמות העולם. אמני הפופ ארט כמו: אנדי וורהול, רוי ליכטנשטיין, קלאס אולדנברג ואחרים, השתמשו גם בנושאים מתחומי המציאות היומיומית ובחומרים יומיומיים פשוטים ובנאליים, כדי לקיים קשר ישיר בין האמן לסביבה ויצרו בעבודותיהם המשכיות ורצף אינסופי בין האמנות, לתרבות ולחיים. אמנות זו מוגדרת כאמנות שעושה שימוש בדימויים קיימים מתרבות המונים כמו: תצלומים, פרסומות, קומיקס, תוך כדי שימוש בטכניקות המדגישות את העבודה המכנית ביצירת האמנות. הם בקשו לטשטש בין אמנות גבוהה (ציור ופיסול) לבין אמנות פופוליסטית, כמו קולנוע, עיתונות ועוד. הם ערערו את תפישת האובייקט האמנותי והוסיפו לשימוש ברדי-מייד גם את ממד הזמן והסביבה (ששימש אותם כחומר גלם ביצירתם), וכך התחברו כחלק אינטגרלי אל רצף החיים. הם ניסו לבסס את האמנות במציאות המתועשת והמתקשרת היומיומית בסביבתם הקרובה והמציאותית.

כיום ניתן לזהוי שימוש נרחב ברדי-מייד ובחפצים יומיומיים שלא בהקשרם המקורי, כדי ליצור אמירה על זיכרון אישי וקולקטיבי בחברה. לעיתים עבודות מסוג זה משחזרות אוטוביוגרפיה מסוימת ומתייחסות לדבר מה הנמצא בזיכרון הקיבוצי של הצופים.

עבודת הזיכרון בעצם נשענת על היחס בין הפרט לחפץ, ונראה כי האוטוביוגרפיה משמשת כמניע ליצירה אמנותית, וכי לחפץ בו משתמש האמן יש מאפיינ של 'תיקון', המאפשר לאחות טראומה או זיכרון של אותה טראומה.

הקושי להיזכר בילדות המוקדמת היא תופעה נפוצה. קיימת נטייה אצל רבים לדחוק את הזיכרונות הבלתי נעימים אל התת מודע, לנסות למחקם ולא להשאיר זכר לקיומם. אולם נראה כי זיכרונות של כעס, עצב וחוסר סיפוק שלא נפתרו, ממשיכים לנקר בתוכם. בהחזרת הזיכרון אל האירועים הראשוניים של החיים ונבירה בהם, נראה כי קיימת האפשרות להתנקות מרגשות עצורים ומהכעס, שנאגר משך שנים רבות.

על פי דבריו של ברקוביץ, לא נראה כי חווה זיכרונות קשים וכואבים, אולם הוא כן חווה הגירה שאינה קלה, וזו הטביעה את אותותיה בזיכרונותיו.

הוא נולד ברומניה בעיר קטנה באזור מולדובה הרומנית, וגדל בבית קטן בעל גג אדום, עם חצר גדולה ועצי פרי. מזיכרונות הילדות הוא דולה את חייו הצנועים שעמדו על גבול הדלות, ולכן נאלץ לבנות ולהרכיב את צעצועיו במו ידיו. הם נבנו מעץ ומשאריות פסולת, במכניקה פשוטה.

בתחילת שנות ה־60 משפחתו היגרה לארץ והתמקמה במעברות של באר שבע, עיר שהייתה אז בחיתוליה, ובה בילה את ימי ילדותו מגיל שש ועד להתגייסותו לצה"ל. המעבר היה חד, ממקום ירוק ומושלג, לבלוק ארוך כרכבת, בקצה עיר שחונה, עמוסת גבעות חול צהובות. ההגירה שינתה את חייו. עץ הפקן משם הוחלף בעץ הדקל מפה. הירוק האירופאי הוחלף בגבעות חול זהובות המתנשאות לגבהים בשעת סופה. סופות החול המאיימות בבאר שבע המאובקת, והחלונות הניגפים בבתים בשעת הסערה אכן נחרטו

בזיכרונו. ההתמודדות עם שפה חדשה, וחברים חדשים שהגיעו מתרבויות מגוונות כמו: מרוקו, תוניס, הודו ורומניה לא היו פשוטים. המעמד הסוציו-אקונומי של כולם היה דומה, ולכן ברקוביץ לא חש בגזענות יתרה, או בפערים מעמדיים יוצאי דופן.

נראה כי ההגירה והמעבר אל תוך כור ההיתוך של מדינה בהקמה, אכן השפיעו על שפת רישומיו ועל מכלול יצירתו של ברקוביץ . הניגודים בין מקום אחד למשנהו היו משמעותיים, וכך גם זיכרונותיו.

האמן פיליפ רנצר, שכמוהו נולד ברומניה ועלה לארץ בשלהי שנות החמישים, גם הוא עסק בנושא הזיכרון בהקשר להגירה, עקירה וזהות. בדומה לברקוביץ, גם רנצר מתייחס ביצירתו לחייו הפרטיים באופן עקיף וישיר, ועושה שימוש באוטוביוגרפיה האישית כדי ליצור אצל הצופה רגשות הזדהות.

בתערוכה 'ארזתי לבד', עבודותיו של ברקוביץ נפרשות בשלושת חללי הגלריה. התצוגה מורכבת בהתאמה משלושה מקבצי עבודות.

המקבץ הראשון מורכב ממיצב שבנוי ממספר עמודי עץ טבעי מהוקצעים. שבקצהו של כל עמוד הוצמדו עצים מיניאטוריים שעשויים מיריעות פלסטיק או נייר צבעוני. העמודים מזכירים דמויות אנושיות, או מעין 'טוטם' שבהגדרתו משמש כערך, המייצג בעל חיים, או צמח, ומטרתו לשמש כסימן לשבט או אדם מסוים, דוגמת מנהיג רוחני. אלא שבמקרה זה כמו במקרים אחרים ברקוביץ אינו מגדיר את דימויו, ומאפשר לצופה לפרש את הדימויים לכל כיוון אפשרי. מוטות העצים בהם הוא משתמש למיצב מתייחסים לערמות העצים הגדועים הזכורים לו מתקופת ילדותו בחצר ביתו שברומניה. ברקוביץ מנסה לזרוע בחייו העכשוויים סימנים מעברו, ומתוך געגוע לנוף ילדותו הוא מנציח את זיכרונותיו בכל צורה אפשרית.

לצד מיצב עמודי העץ, תלוי ציור הבנוי משני לוחות עץ מצוירים בצבע תעשייתי. בציור ניתן להבחין בקצהו של שטיח צבעוני שמעוטר בקפדנות, ולידו נראים חלקי ריהוט מפורקים. הצורות המתקבלות הן מופשטות לגמרי, פה ושם קיים שריד ריאליסטי שמתמזג בצורות המופשטות ומאפשר לצופה להבין כי אלו שרידים של בית שהיה.

המקבץ השני מורכב מאלמנטים תיאטרליים שנעים בין מציאות לדמיון. בין העבודות ניתן לראות במקבץ של גלילי מסקינג טייפ, המשמשים לאריזה ואטימה של חפצים לקראת העברה, ובקצה כל גליל ציור של פרח, או צמרת עץ מטושטשת. צבעי הפסטל העשנים נראים כמחוקים, ועומדים בפני אריזה כחבילה של זיכרונות וחוויות רחוקות שנשכחו. במקבץ זה הוא עוסק באריזת זיכרונותיו מן העבר. עזיבת בית ילדותו, והגירה לארץ לא נודעת.

באותו חלל ניצב אובייקט פינתי של מדרגות, המסמלת כניסה לבית שאינה מובילה לשום מקום. מעל למדרגה העליונה ניצבת לבדה מטריה במערומיה, ללא החלק העוטף שאמור להגן מפני פגעי האקלים. זוהי עבודה סוריאליסטית ותיאטרלית שמלווה אף בהומור דק. עיצוב תפאורות, תלבושת ואביזרי תיאטרון הם סממנים מחלק אחר ביצירתו של ברקוביץ, תחום בו עסק בעבר, עיצוב ותפאורה בתיאטרון.

המקבץ השלישי מכיל רישומי נוף, ועבודות שמורכבות מחלקי עץ וחומרים רכים כספוגים ובדים שזורים בין חלקי העץ. רישומי הנוף ריקים מאדם ולעיתים הקו מזכיר שריד של סילואטה אנושית.

הרישום מינימליסטי ומצטיין בפשטותו. ברישומים אלה נראים - גבעה, ענן, בית עץ בודד, וקוים רישומיים המגדירים מקום ושייכות. הקווים בדרך כלל נשלפים תוך כדי עשייה, הם אינטואיטיביים, מהירים מאוד וסכמטיים. ברישומים אלה האין רב

מהיש, החיבור בין העבר להווה מתעתע, והמציאות והבדיה מאוגדים זה בזה.

הבדידות היא מן האלמנטים הבולטים במכלול יצירתו של ברקוביץ. ברישומים קיימת פרגמנטציה, קו בודד, ענן מרוחק, וקווים ללא אחיזה. האובייקטים שבנה משאריות של חלקי עץ, מורכבים משניים או לכל היותר שלושה גזרי עץ ואולי חתיכת בד או פיסת ספוג נדחקת ביניהם. החיבורים בעבודות אלה יוצרים קשר בין ישן לחדש, בין קבוע למתכלה, ומעניק יוקרה וחשיבות לשולי. גם בעבודות אלה ניכר אלמנט הבדידות במראה יצירתו, בהיותו בן יחיד להוריו, ומהגר בודד ותלוש בארץ חדשה.

התצוגה מעלה זיכרונות מן הילדות, מתייחסת להגירה ולהסתגלות ההדרגתית בה. את כל אלה ברקוביץ אורז בעצמו, מעמיס על גבו, נוכר בתוך תוכו, ואורז היטב את תוכנה. במשך שנות חייו בארץ הוא נעמד איתן במקום בטוח שבנה לאורך חייו בשתי ידיו, מקום בו יצירתו משמשת לו להשראה, ובזכות היכולת להגשימה, היא נפרשת בפנינו כמראה לחייו.

במכתב שכתב ג'אקומטי לפייר מאטיס, (בנו הצעיר של הנרי מאטיס, בעל גלריה בניו יורק) הוא מסביר את כוחה של יצירה להעלאת זיכרון ילדות נשכח:
"אחת הקומפוזיציות הזכירה לי פינת יער שאהבתי להתבונן בה בילדותי. לעצים בה – שמאחוריה נשקפו צוקי גרניט – היו גזעים גבוהים ועירומים, חסרי ענפים כמעט עד לצמרת. והם נראו לי תמיד כדמויות שקפאו באמצע מסען ובעיצומה של שיחה."¹¹

אורה קראוס, אוצרת התערוכה

^[1] אמיר אור, שלושה צעדים בזמן, הליקון, בזמן, גליון מס' 55, עמ', 11

^[2] Alberto Giacometti, "Lettre a Pierre Matisse", Alberto Giacometti Exhibition Catalogue, Pierre Matisse Gallery, New York, 1951, p. 54

which left its marks in his memory. He was born in a small town in Romania in the area of Romanian Moldova, where he grew up in a small house with a red roof, and a large yard with fruit trees. His childhood was a modest one bordering on poverty, which forced him to build his own toys, which he assembled himself from scraps of wood and discards, using simple mechanical means.

In the early 1960s, the Berkowitzes emigrated to Israel and settled in the transit camps of the young city of Beer Sheva, where Arie lived from age six until his induction into the IDF. The transition was a sharp one, from a snowy, green landscape to a ‘railroad flat’ at the edge of a stifling city with yellowish heaps of sand

The immigration changed his life. The pecan tree from “over there” was replaced by the local palm tree. The European green was replaced by the sand hills which rose up to great heights during stormy weather. The threatening sandstorms in dusty Beer Sheva, and the windows being battered were engraved in his memory. Coping with a new language and new classmates who came from varied cultures such as Morocco, Tunisia, India and Romania was no simple matter. Everyone was on a similar socioeconomic level, which is why Berkowitz did not experience excessive racism or unusual gaps in status.

It seems that the immigration and the transition into the melting pot of the new state in the making did indeed impact the language of Berkowitz’s drawings and oeuvre as a whole. The polar differences between the two countries were significant as are his memories.

Artist Philip Rantzer, who was also born in Romania and immigrated to Israel in the late

1950s, also engaged in the subject of memory in the context of immigration, displacement and identity. Like Berkowitz, Rantzer also refers to his private life directly and indirectly in his work, making use of his autobiography to create feelings of identification in the viewer.

In the exhibition **I Packed by Myself**, each of the gallery’s three exhibition spaces displays a different group of works. The first space holds an installation of several planed wood pillars with rectangular dimensions. At the top of each pillar is a miniature “tree” of plastic or colored paper, evoking human figures or totems. Totems symbolize a value and represent creatures or plants as the symbol of a particular tribe or person, such as a spiritual leader. However, in this as in other cases, Berkowitz does not define his images, leaving interpretation to the viewer. The wood pillars he uses in the installation refers to the stacks of cut wood he remembers from his childhood, placed in the yard of his home in Romania. Berkowitz attempts to plant signs from his past in his present life. Out of his yearning for the landscape of his childhood, he commemorates it in every way possible.

Near the installation of wooden pillars is a painting in industrial paint on two pieces of plywood. Visible is the edge of a colorful carpet painted very carefully, next to broken pieces of furniture. The resulting shapes are very abstract, but here and there a realistic remnant blends in with the abstraction enabling viewers to realize that these are the relics of a house that used to be.

The second grouping in the exhibition comprises theatrical elements moving between reality and the imagination. Between the works is a cluster of rolls of masking tape, with a picture of a flower

or blurred treetop at the edge of each roll. The smoky pastel colors look as if they are erased and are about to be packed up as a package of memories and long-distant, forgotten experiences. In this cluster, Berkowitz addresses the package of past memories – leaving his childhood home to immigrate to an unknown country.

A corner piece stands in the same space: steps symbolizing the entrance to a house, but which lead nowhere. An umbrella frame stands above the top step, missing its sheltering fabric, a surrealist, theatrical piece with a slightly humorous tone. Some of Berkowitz’s artworks are reminiscent of his past as a theatre set, prop, and costume designer.

The third group in this exhibition comprises landscape drawings and objects combining wood and soft materials. The landscape drawings, devoid of people, sometimes have lines reminiscent of human silhouettes. The drawing is minimalist and excels in its simplicity. Visible in these drawings are a hill, cloud, an isolated wooden house, and linear drawings defining locale and belonging. The lines are usually drawn out intuitively, rapidly, and authoritatively. More is absent in the picture than that which is present. The connection between past and present is an illusion, and reality and fiction are bound together.

Loneliness is one of the most outstanding elements in Berkowitz’s oeuvre. His drawings contain fragmentation, isolated lines, distant clouds, and unanchored lines. The objects he built from scraps of wood, are made of no more than two or three pieces with perhaps a scrap of fabric or a piece of sponge inserted. The connections in these pieces create a link between

old and new, between the permanent and the perishable, and imbue the marginal with prestige and importance. In these works, as well, the element of isolation is visible, evoking the only child, an uprooted immigrant in a new country.

The exhibition brings up childhood memories, referring to immigration and the gradual adaptation to it. All of these Berkowitz packs by himself, loads onto his back, rummages in his innermost self, and packs its contents very well. During the years he has lived in Israel he stands with them in a safe place that he built throughout his life made by himself. It is a place in which his art-making inspires him, and, thanks to his capacity to realize his inspiration, it becomes a mirror of his life, presented in this exhibition.

In a letter Giacometti wrote in 1948 to gallery owner Pierre Matisse, Henri Matisse’s younger son, he explains the power of art to evoke forgotten childhood memories. He described how one of the compositions “**reminded me of the corner of a forest I used to love to observe in my childhood. The trees, behind which granite cliffs could be seen, had tall trunks, bare of branches nearly up to the treetops. They always looked to me like figures frozen in the midst of a journey or in mid-conversation.**”²

Ora Kraus,
Exhibition Curator

1. Amir Or, “Shlosha tzeadim bzman”[Three steps in time] Helicon: Tel Aviv, 55, “In Time,” p. 11.

2. Alberto Giacometti, “Lettre a Pierre Matisse”, Alberto Giacometti Exhibition Catalogue, Pierre Matisse Gallery, New York, 1951, p. 54

“We observe with astonishment Time’s Arrow bearing our life swiftly past. During childhood, in this astonishing present, we have nothing but this passing moment, but as life continues, we become more aware of its continuation, and gaze at it more and more through experience and memory. At every moment of recognition, the awareness of time is the foundation for our perception of reality...”¹

Arie Berkowitz wraps, connects, glues, combines, loads, transmits, copies and moves the wagon of his life forward. The current exhibition, **I Packed by Myself**, engages in the issue of immigration, the transition from European culture to the Israeli reality, to the whirlwind of the melting pot. As he addresses the issue of immigration, Berkowitz slides into an engagement with memory, experiences of childhood packed together into the local sociopolitical present. His works are composed from pieces of wood collected from carpentry shops and other discarded wooden remnants. Berkowitz combines the parts and adds soft materials such as fabric, sponge, and any “junk” he happens upon, which he uses to construct the object, thus transforming it into something renewed and fresh. Installing the object and making it part of a sculptural installation with artistic value changes hierarchies and accepted thought patterns. By “packing by himself,” Berkowitz directs his gaze inwards towards personal memory packed into his subconscious paradigms. Rummaging around in the packaging enabled him to have a re-view, stimulating questions of truth or fiction, hope and breakthrough.

Berkowitz is influenced by Dada and Arte Povera, a group of Italian artists who used cheap

everyday materials in an attempt to blur the border between life and art. The Israeli artists who influenced him were his teacher Raffi Lavie, Michael Gitlin, Yehudit Levin, and others. Berkowitz’s use of readymades is not new in his artistic inventory, but this time he is engaged in packing, referring to it as packing life. The exhibition traces a kind of autobiography in drawings, wood sculptures, and installation.

In the early 20th century, the concept of the “readymade” did not refer to memory; the artists who used readymades intended only to displace the subject of the work from the familiar to the viewer and the society without any intention to arouse memory or speak of it. The role of the readymade in art developed over the years, first appearing in Marcel Duchamp’s art as a legitimate object with which to create art. He was the first to divert the artistic action to the selection of the object and its use in an art context. He also represented the spirit of modernism - industrialization, mechanism, mass production, and the creation of a new order after two world wars.

Pop Art artists Andy Warhol, Roy Lichtenstein, Claes Oldenburg and others also used subjects and simple, banal materials from daily life to maintain a direct link between the artist and the environment. In their works, they created a continuity and infinite continuum between art, culture, and life. Pop Art has been defined as an art which makes use of images from mass culture, such as photographs, advertisements, or comics, employing techniques emphasizing the mechanical acts in creating art. They sought to blur the distinctions between “high art” (painting and sculpture) and populist art, such as cinema,

journalism, and other media. They challenged the perception of the art object and added the dimension of time and environment to the use of the readymade (which had served as the raw material of their artwork) thus connecting as an integral part of life’s continuum. They attempted to base their art on the industrialized reality of their daily life in their immediate environment, with its constant media coverage.

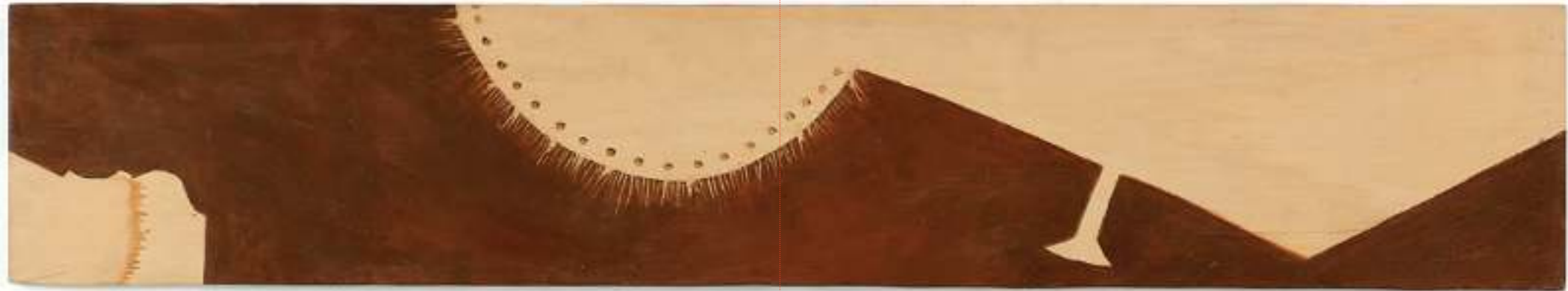
In contemporary art we can identify the widespread use of readymades and objects taken out of their original context from daily life to create a statement about individual and collective memory in society. At times, artworks of this type recreate a particular autobiography while referring to something in the collective memory of viewers. The memory work actually depends on the relationship between the individual and the object, and it seems that the artist’s autobiography serves as the motive for the artwork. The object bears the property of *tikkun*, of being able to create reparation, the capacity to heal trauma or memory of the trauma.

The difficulty of remembering early childhood is a common phenomenon, and there is a common tendency to repress unpleasant memories, attempting to erase them without a trace. Nevertheless it seems that unresolved memories of rage, sadness, and dissatisfaction continue to gnaw at the person’s inside. Restoring the memory of primal life events and rummaging around in them seem to facilitate a cleansing from the anger and trapped emotions accumulated over many years.

Arie Berkowitz relates no painful or difficult memories when speaking about his childhood, yet he experienced a difficult absorption process,

I Packed by Myself / Arie Berkowitz
Installation, drawings, and sculptures in wood

I Packed by Myself

Arie Berkowitz